

наслідок – значному підвищенню ефективності роботи системи запобігання надзвичайним ситуаціям у цілому.

Використані джерела

1. *Стоєцький В. Один відсоток прибутку на безпеку – ніщо / В. Стоєцький // Центральне видання Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи // Надзвичайна ситуація. – 2007. – №7, липень.*
2. *Закон України „Про правові засади цивільного захисту”.*
3. *Державний класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019-2001.*
4. *Надежность и эффективность в технике. Справочник в десяти томах / под ред. В.Ф. Уткина, Ю.В. Крючкова. – М.: Машиностроение, 1990.*
5. *Льюнг Л. Идентификация систем. Теория для пользователя / Л. Льюнг. – М.: Наука, 1991.*
6. *Полежаєв А.М. До питання побудови моделі техногенної складової життєвого середовища людини / А.М. Полежаєв, О.Д. Малько, С.О. Ковжого // Системи обробки інформації. – Х.: ХУ ПС, 2005. – Вип. 7(47). – С. 143–145.*
7. *До питання прогнозування надзвичайної ситуації техногенного характеру / А.М. Полежаєв, С.О. Ковжого, А.Ф. Лазутський, О.Д. Малько, С.А. Тузіков // Всеукраїнський журнал „Безпека життєдіяльності”. – № 12, грудень 2007.*
8. *До питання забезпечення математичного прогнозування виникнення надзвичайної ситуації техногенного характеру / А.М. Полежаєв, С.О. Ковжого, С.А. Тузіков, Є.В. Карманний, І.Т. Чудновський // Матеріали 4 міжн. НПК "Наукова мисль інформаційного віку". 7–15 марта 2009. – Vol.13. – Pizemysl. “Nanka i studia“. 2009.*

*Велика І.О.
(Полтава)*

ДІЇ ГРОМАДЯН ПРИ АВАРІЯХ НА АТОМНИХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ УСТАНОВАХ

У сучасному світі небезпека чекає на людину скрізь. Ми знаходимося під загрозою атомного вибуху, наводнень, аварій та інших катастроф. Дуже часто саме професійні дії громадянина у надзвичайній ситуації забезпечують її щасливе закінчення. Тому нам усім варто приділяти особливу увагу своїй практичній та теоретичній готовності до надзвичайних ситуацій.

Дуже важливим у моменти катастроф є те, наскільки швидко стане відомо про явище. Про пожежі, наприклад, сповіщає дим, про ураган вітер і затягнуте хмарами небо. Зовсім інша справа, коли мова іде про невидиму небезпеку – про радіацію [2].

Вся важкість і небезпека таких аварій залучається в тому, що з атомних реакторів в атмосферу викидається радіоактивні речовини у вигляді найдрібнішого пилу, аерозолів. Може відбутися вилив рідини, що призводить до забруднення водойм та місцевості на якій вони знаходяться.

Виявити радіоактивні речовини без спеціальних прикладів людина не може, адже вони позбавлені будь-яких зовнішніх ознак, тобто не мають ні запаху, ні кольору і смакових якостей. Лише за допомогою пристроїв можна сказати про зараження місцевості, водних ресурсів, повітря, предметів домашнього вжитку, транспортних засобів та продуктів харчування.

Тому на даному етапі дуже важливо завжди мати доступ до інформації, яка звучить з теле- і радіоефірів, для того, щоб бути готовим до несподіванок.

У випадку, якщо про аварію уже було оголошено, то необхідно перш за все одягти на себе і на дітей протигази або ж респіратор і негайно сховатися у захисних спорудах, бажано б протирадіаційному сховищі [1].

При можливості необхідно увімкнути радіоточку і прослухати інформаційне сповіщення місцевого штабу ЦЗ або адміністрації, про ситуацію, що склалася і про порядок наступних дій.

В приміщенні необхідно обов'язково закрити вікна, двері, кватирки, вентиляційні люки, заклеїти щілини у віконних рамах. При можливості відвідування вулиці необхідно припинити.

Головну небезпеку для людей, які опинилися на місцевості, яка забруднена радіоактивними речовинами, являється внутрішнє опромінення, тобто потрапляння радіонуклідів всередину організму при диханні, прийомі їжі та води. Саме для цього і проводиться герметизація приміщень, а також суворий контроль над радіоактивним забрудненням продуктів харчування і води [3].

В таких умовах необхідне дотримання мір радіаційної безпеки і санітарної гігієни.

В перші дні найбільшу небезпеку для людей представляє опромінення щитовидної залози. Саме тому так необхідна йодна профілактика. Вона заключається у внутрішньому прийомі йодистого калію в таблетках, а іноді і у вигляді порошку. Максимальний ефект від йодної профілактики досягається лише при введенні препарату до початку чи в момент знаходження радіоактивного йоду в організм. Тоді доза опромінення може бути знижена в 90–100 разів. Однократний прийом йодистого калію забезпечує захисний ефект в продовж 25 годин. По цій причині його рекомендується приймати щоденно [3].

Діючою з 1986 р. інструкцією з екстреної йодної профілактики дорослі і діти від двох років і старше приймають по одній таблетці (0,125 г), діти до двох років по 1/4 таблетки (0,04 г) протягом 7 діб. Видаватися таблетки повинні лікувально-профілактичними установами в перші години після аварії. Можна використовувати йодистий калій з аптечки індивідуальної АІ-2. Якщо цього немає, настоянку йодистого калію можна приготувати самим: 3–5 крапель 5 % розчину йоду на склянку води, дітям до 2 років – одну – дві краплі, розмішати. Приймати краще рівними частинами тричі на день.

Перш ніж покинути квартиру або робоче місце , треба не забути вимкнути світло , інші електричні прилади , газ , закрити водопровідні крани. З собою неодмінно взяти документи , гроші, необхідні речі. Обов'язково надіти плащ з капюшоном або накидку , комбінезон або спортивний одяг , гумовим взуттям , шкіряні або гумові рукавички [2].

Перед входними дверима необхідно мати ємність з водою і поруч розстелити вологий килимок об який потрібно витирати ноги.

Перебування поза сховищем має бути по можливості коротким. При цьому не можна сідати на землю, курити, ходити по кущах і кіптявій дорозі, купатися у відкритих водоймах ,збирати гриби і ягоди в лісі.

У приміщеннях, призначених для перебування людей, необхідно щоденно проводити вологе прибирання, бажано з використанням миючих засобів.

Їжу можна приймати тільки в закритих приміщеннях, а руки мити обов'язково з милом, рот полоскати 0,5 % і розчином питної соди.

Всі колодязі обладнати кришками, навісами, продукти зберігати в скляній тарі, поліетиленових пакетах, холодильниках і льохах [1].

Якщо за умовами радіаційної обстановки подальше перебування людей в даній місцевості небезпечно – проводиться евакуація. Для цього слід використовувати автобуси, криті вантажівки та легкові автомашини, обов'язково з закритими вікнами. Транспорт краще подавати безпосередньо до під'їздів будинків, збирати людей де-небудь на відкритій місцевості і змушувати їх чекати там приходу машин забороняється. Евакуацію проводять по найкоротших маршрутах з найменшими рівнями радіації, по дорогах з твердим покриттям, щоб якомога менше утворювалося пилу. А ще краще після дощу або після того , як пройдуть поливомийні машини і змочать трасу. Про початок евакуації обов'язково попередити сусідів, товаришів по службі, інших людей, які опиняться поруч [2].

Після прибуття в безпечний район кожен зобов'язаний пройти повну санітарну обробку. Це означає вмитися з милом, змінити білизну, взуття на незаражене. При цьому необхідно провести дозиметричний контроль, як до санітарної обробки , так і після неї [3].

Дотримання цих основних правил безпеки дозволить не лише зберегти власне життя і здоров'я, а і не допустити великої кількості людських втрат.

Використані джерела

1. Гриценко В.С. *Безопасность жизнедеятельности. (Учебное пособие) / В.С. Гриценко. – М.: МЭСИ, 2004. – 244 с.*
2. Сычев Ю.Н. *Безопасность жизнедеятельности. (Учебно-метод. компл.) / Ю.Н. Сычев – М.: ЕАОИ; 2008. – 311 с.*
3. Сычев Ю.Н. *Безопасность жизнедеятельности в чрезвычайных ситуациях. Учебно-практ. пос. / Ю.Н. Сычев – М.: МЭСИ; 2005. – 226с.*